

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยนำผลการศึกษาที่ได้มาจากการวิจัย นำมาเสนอโดยอธิบายพรรณนา โดยอธิบายรายละเอียดในรูปแบบของอัตราส่วนร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งรวบรวมได้โดยใช้แบบสอบถามหาข้อมูล จากประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอผลงานวิจัย

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครัวเรือนผู้บริโภครวม จะสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจและการปรับตัวเกี่ยวกับรายได้ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับรายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน รายได้พิเศษอื่น ๆ โบนัส ทั้งก่อนวิกฤตเศรษฐกิจและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ และคำถามเกี่ยวกับผลกระทบทางรายได้และการปรับตัว

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการบริโภคในแต่ละหมวดสินค้าทั้งก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยแบ่งรายการใช้จ่ายเป็น 5 หมวดดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มภายในครัวเรือน บริโภคอาหารนอกบ้าน ประจำวัน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ ค่าเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยารักษาโรค การศึกษา เครื่องสำอาง ค่าผ่อนชำระสินค้า ได้แก่ ผ่อนชำระค่าบ้าน รถยนต์ รถจักรยานยนต์

2. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ ค่าเช่าบ้าน ค่าซ่อมแซมบ้าน ค่าประกันภัย

3. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและบริการขนส่ง ได้แก่ ค่าซ่อมแซม ค่าน้ำมัน ค่าโดยสารรถประจำทาง

4. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิงและการอ่านเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายหนังสือพิมพ์และวารสาร ด้านนันทนาการ งานเลี้ยง

5. ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ได้แก่ ค่าภาษีสังคม(งานบวช งานแต่งงาน งานศพ กฐิน ผ้าป่า ฯลฯ) ชื่อสกุลกินแบ่งรัฐบาล หวยเดือน เบี้ยประกัน ดอกเบี้ยเงินกู้

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะการฟื้นตัว และความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของเศรษฐกิจของไทย

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ได้รวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความ สิ่งพิมพ์และเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 3 ส่วน

3.2.1 การวิเคราะห์หาค่าการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคโดยจำแนกตามประเภทของการบริโภคมาคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยแบบร้อยละ เปรียบเทียบทั้งก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

3.2.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการบริโภคของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่วิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression) แสดงสมการดังนี้

$$C = \alpha_0 + \alpha_1 D_{sex} + \alpha_2 D_{age} + \alpha_3 D_{status} + \alpha_4 D_{occ} + \alpha_5 D_{ed} + \alpha_6 D_{yd} + \alpha_7 D_{crisis} + e \dots\dots\dots(1)$$

โดยที่

C	คือ	การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้า (บาท)
SEX	เป็น	ตัวแปรหุ่น (dummy variable) คือเพศโดยมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเป็นเพศชายและมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อเป็นเพศหญิง
AGE	เป็น	ตัวแปรหุ่น (dummy variable) คือ อายุ
ได้แก่		อายุ 1 (Dage ₁) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีอายุระหว่าง 20-30 ปี นอกนั้นเป็น 0
		อายุ 2 (Dage ₂) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีอายุระหว่าง 30-40 ปี นอกนั้นเป็น 0
		อายุ 3 (Dage ₃) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีอายุระหว่าง 40-50 ปี นอกนั้นเป็น 0

STATUS	เป็น ตัวแปรหุ่น(dummy variable) คือสถานภาพสมรส
ได้แก่	สถานภาพ 1 (Dstatus ₁) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเป็น โสด นอกนั้นเป็น 0 สถานภาพ 2 (Dstatus ₂) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อสถานภาพ สมรสนั้นเป็น 0
OCC	เป็น ตัวแปรหุ่น(dummy variable) คือสถานภาพสมรส
ได้แก่	อาชีพ 1 (Docc ₁) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีอาชีพลูกจ้าง เอกชน นอกนั้นเป็น 0 อาชีพ 2 (Docc ₂) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีอาชีพภาค อุตสาหกรรมและบริการ นอกนั้นเป็น 0 อาชีพ 3 (Docc ₃) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อรับราชการ/รัฐ วิสาหกิจ นอกนั้นเป็น 0
EDU	เป็น ตัวแปรหุ่น(dummy variable) คือการศึกษา
ได้แก่	การศึกษา 1 (Dedu ₁) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีการศึกษาต่ำ กว่าอนุปริญญา นอกนั้น เป็น 0 การศึกษา 2 (Dedu ₂) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีการศึกษา ระดับอนุปริญญา/เทียบเท่า นอกนั้น เป็น 0 การศึกษา 3 (Dedu ₃) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีการศึกษา ระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า นอกนั้น เป็น 0
Yd	เป็น รายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้ (Disposable Income)
CRISIS	เป็น ตัวแปรหุ่น(dummy variable) คือวิกฤตเศรษฐกิจ โดยมีค่าเท่ากับ 1 เป็นเหตุการณ์ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจและ มีค่าเท่ากับ 0 เป็นเหตุการณ์หลังวิกฤตเศรษฐกิจ
e	คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

3.2.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายการบริโภคสินค้าในแต่ละหมวดตามการแบ่ง ทั้ง 5 ประเภท กับรายได้ของประชาชนที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression)

$$C = a + bYd$$

โดยกำหนดให้

- C = การใช้จ่ายการบริโภคสินค้าแต่ละหมวดสินค้า
ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและขนส่ง
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิงและการอ่านเบ็ดเตล็ด
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค
- Yd = รายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้ (Disposable
Income)
- a = การบริโภคในส่วนที่ไม่แปรผันตามรายได้ คือส่วนที่
เป็นค่าคงที่ (Autonomous Consumption)
- b = ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (Marginal
Propensity to Consume (MPC))

การหาค่า MPC นอกจากจะหาได้จากสมการเส้นตรงดังกล่าวแล้ว ยังสามารถหาได้จากสมการต่อไปนี้

$$\Delta Y = \Delta C + \Delta S$$

ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to Consume : MPC) หมายถึง เมื่อรายได้ของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ครัวเรือนจะมีความโน้มเอียงในการบริโภคอย่างไรบ้าง

3.2.4 สมมุติฐานในการศึกษา

จากทฤษฎีฟังก์ชันการบริโภคได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับรายจ่ายในการบริโภค โดยจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้ารายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้มีการใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น และในทางตรงกันข้าม ถ้ารายได้ลดลงก็จะทำให้มีการใช้จ่ายในการบริโภคลดลงเช่นกัน

3.2.5 การวิเคราะห์ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค (Average Propensity to Consume : APC) ก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

$$APC = C/Y$$

C = การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคสินค้าในแต่ละหมวด

Y = รายได้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาจากประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรผู้มีงานทำ ไตรมาส ที่ 3 ของปี 2543 จำนวน 876,761 คน ได้แบ่งผู้มีงานทำออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

ภาคอุตสาหกรรมและบริการ	328,762	คน
ภาคเกษตรกรรม	363,754	คน
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	70,588	คน
ภาคเอกชน	462,914	คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม คือ

ภาคอุตสาหกรรมและบริการ	328,762	คน
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	70,588	คน
ภาคเอกชน	462,914	คน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดจำนวนตัวอย่างประมาณ 300 ตัวอย่าง และได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาค ได้จำนวนตัวอย่าง ดังนี้

ภาคอุตสาหกรรมและบริการ	114	ชุด
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	24	ชุด
ภาคเอกชน	162	ชุด
รวม	300	ชุด

ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ชุด หลังจากการตรวจสอบแล้วมีข้อมูลที่สมบูรณ์ใช้ได้เพียง 293 ชุด